

Qui estima la llengua...

Quim Gibert,
Qui estima la llengua, la fa servir,
Editorial Barcanova,
Barcelona 2013.

El sostre d'una de les sales de l'Ateneu Barcelonès va arribar als nostres dies presidit per un escut de la ciutat de Barcelona. La restauració que no fa gaire s'hi va dur a terme va permetre descobrir que a sota d'aquella pintura més o menys moderna n'hi havia una altra que havia estat púdica-ment, o potser intencionadament, tapada, censurada.

Es tracta de la peça *El temps despulla la veritat*, obra de Francesc Pla, dit *el Vigatà*. Una alegoria en què Saturn apareix desvestint una figura femenina

(que ensenya una cama fins una miqueta més amunt del genoll) i que està envoltada d'un seguit d'àngels que subjecten alguns instruments científics que simbolitzen els atributs propis de les diferents arts liberals.

Desconec si el que motivà la censura de l'escena, que al seu temps probablement presidia el gabinet del propietari de l'immoble, el senyor Josep Francesc Ferrer de Llupià, baró de Savassona, va ser la visió de l'esmentat genoll de la dama o bé el tema de fons de la pintura, és a dir, el fet de posar de manifest que el temps acaba despellant la veritat. L'alegoria del Vigatà, en aquest cas, no requereix pas cap comentari.

He pensat en aquesta composició pictòrica mentre llegia el llibre *Qui estima la llengua, la fa servir*, de Quim Gibert, perquè allò que l'autor fa amb la seva obra és bàsicament pelar la ceba de les nombroses fallàcies, enganys i autoenganys que disfressen la realitat lingüística en què alena la llengua catalana. En efecte, Gibert, amb un excel·lent coneixement del tema i auxiliat d'una base de dades exhaustiva i rigorosa, dedica una bona part del seu assaig a desmuntar els tòpics astutament difosos per terra, mar i aire; a combatre els prejudicis pacientment inoculats als cervells dels parlants catalans; a desemmascarar les moltes mentides difoses des de diversos mitjans, i a denunciar els abusos que constantment es cometien contra les llengües minoritzades

i, en aquest cas concret, contra la llengua catalana.

L'obra, però, és bàsicament una reflexió sobre els diversos comportaments lingüístics dels catalans, els quals rarament es corresponen amb els comportaments lingüístics d'altres parlants de països que viuen en una situació de normalitat comunicativa i que, en molts sentits, tampoc no es corresponen amb els usos tradicionals dels mateixos catalans al llarg de la seva història.

L'autor dissectiona lúcida-ment i senzilla aspectes clau de la situació psicolingüística i sociolingüística en què es mouen els parlants de la llengua catalana actualment. Sense defugir mai el detall ni el raonament, ens mostra la realitat diversa i contradictòria de les relacions verbals que mantenen els ciutadans catalans amb els parlants d'altres llengües, especialment amb els de parla castellana, francesa i italiana que viuen en el seu domini lingüístic.

Si algú vol saber per què reacciona davant les diferents situacions lingüístiques en què es troba quotidianament, sense excuses ni subterfugis, i quines són les causes externes (sociolingüístiques) i internes (sociolingüístiques i psicològiques) que el porten a fer-ho de la manera que ho fa —amb un excés de timidesa, de pactisme i fins i tot de por acumulada—, que llegeixi aquest llibre.

Si vol saber per què no es duu a terme una indicació tan senzilla i eficaç com la que proposava

Ferrer i Gironès: «Si tots sempre parléssim en català, sense renunciar-hi mai, ja n'hi hauria prou», que no es deixi perdre aquesta publicació.

Aquest escrit posa també en evidència l'existència d'un procés de substitució lingüística, dut a terme —com mostra l'autor— a voltes amb subtilitat i traïdoria, i que conté a més una anàlisi dels sentiments i de les conductes induïdes dels qui el pateixen i una explicació de les estratègies de manipulació emprades pels qui mouen els fils del poder.

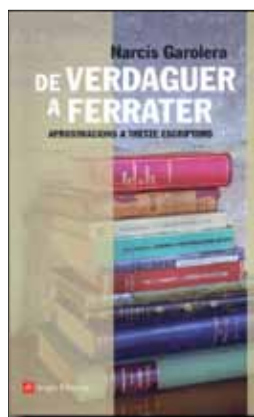
Formalment, l'autor demostra una excel·lent capacitat d'extrapolar històries i arguments per a traslladar-los a l'àmbit dels comportaments lingüístics. Així, els diferents capítols solen començar amb un relat allegòric, generalment entretingut i encertat, circumstància que fa que la lectura —amb múltiples informacions i exemples— esdevingui lleugera i agradable i que arribi al lector d'una manera més clara i alhora profunda.

L'obra, elaborada amb un enfocament innovador i molt convenient, és, en definitiva, una obra clara i senzilla, però ben argumentada i documentada. Molt adequada per a anar traient els diferents vels i capes de guix amb què des de segles han anat intentant embolicar el cap i embolcallar la llengua dels parlants catalans. ♦

MARCEL FITÉ

De Verdager a Ferrater

Narcís Garolera,
De Verdager a Ferrater.
Aproximacions a tretze escriptors,
Angle Editorial,
Barcelona 2012.

Recull d'un seguit de treballs de Narcís Garolera, catedràtic emèrit, crític literari i editor de textos, sobre Jacint Verdager, Joan Maragall, Joan Puig i Ferrer, Caterina Albert, Josep M. de Sagarra, Josep Pla, Joan Coromines, Josep Pin i Soler, Francesc Pujols, Josep Carner, Pere Calders, Avel·lí Artís-Gener i Gabriel Ferrater, sigui per presentar-ne textos inèdits, oferir-ne reinterpretacions, apuntar-ne dades biogràfi-

ques desconegudes, establir-ne afinitats i divergències o aproximar-se a l'essència de l'escriptura de cada autor. Així Garolera contribueix a ampliar el coneixement literari i lingüístic d'alguns dels noms més destacats de les lletres catalanes de la Renaixença ençà. ♦